СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 181. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 6-го СЕРПНЯ 1949. — No. 181. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 6, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

НАКАЗ ВТРИМАТИ ЗНАРЯДДЯ ДЛЯ ВИРОБУ ВОЄННИХ МАШИН

Вашингтон, 4. серпня. — Уряд видав наказ підприємцям втримувати готовими знаряддя для витинання форм до будови різних машин, придатних у воєннім часі. Це знаряддя буде коштувати $74,000,000 та має бути готове для виробу 100,000 машин на випадок необхідньої потреби. Це робиться на те, щоб можна було виконати якнайшвидше воєнні замовлення, коли прийде час. Ті замовлення є докищо тільки в проєкті і їх називають „уявними" („фантом ордерс"). Їх приготовила Краєва Рада Ресурсів Безпеки, на чолі якої стоїть Джан Р. Стілман. Підчас минулої війни, в 1943 році, виріб знаряддя для витинання форм дійшов до вершка і на це видано того року $250,000,000. Приготовані тепер „уявні замовлення" обіймають докищо 24 різнородних родів машин. Коли б їх справді розіслано до підприємців, тоді Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен постачала б фонди на започаткування робіт до такого часу, аж знайдуться звичайні фонди на заплату.

ФАРМЕРІ МАЮТЬ ПОБУДУВАТИ ШПИХЛІРІ ДЛЯ НОВИХ ПРИПАСІВ ЗБІЖЖА.

Наступного тижня американські фармері дістануть від уряду доручення приготовити нові шпихлірі для зберігання в належному стані збіжжа, яке вони збирають зі жнив у 1949 р. Департамент рільництва вишле обіжник до пів мільйона фармерів з зазивом, щоб вони побудували нові засіки, якщо їм не вистачають теперішні. Уряд твердить, що він не може втримувати готових засіків і тому фармері повинні це зробити, щоб зберегти новий збір збіжжа. Фармері дістануть для таких цілей позички з федеральних фондів на такий лад, як дістають на розбудову фармерських будинків.

ВІДКРИЛИ НОВІ ОШУКАНСТВА ПРИ ВОЄННИХ КОНТРАКТАХ.

Генеральний контролор Ліндсі Г. Ворен у Вашинґтоні оприлюднює, що його бюро відкрило 1,114 випадків ошуканств при контрактах з воєнних часів, при чому федеральний скарб потерпів $11,500,000 втрати. Ошуканства відкрито при поновній провірці воєнних контрактів. Контролор приписує можливість таких випадків недостачі належної контролі на підставі закону з 1944 р.

$1,000,000 НА БОЄВИЙ ФОНД А.Ф.П.

Стейтова конвенція Американської Федерації Праці в Бостоні ухвалила призбирати мільйон долярів на боєвий фонд у підготові до наступних виборів в 1950 р. Цю справу заповів Дж. Д. Кінан з Шікаґо, директор Політичної Акції Робітничої Ліги при Американській Фед. Праці. Він мотивував потребу фонду, щоб вибрати конґресменів, прихильних до напрямку А.Ф.П. і до відкликання теперішнього робітничого закону, званого Актом Тефта-Гартлі.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ЗГІДНА РОЗМОВЛЯТИ З КАРД. СПЕЛМАНОМ.

Ню Йорк. — Пані Френклин Д. Рузвелт заявила, що вона згідна зустрінути особисто кардинала Френсиса Спелмана, щоб переговорити з ним спірні точки законопроєкту для допомоги дітям приїздити до парафіяльних шкіл. Вона сказала, що це буде залежати від кардинала, чи він схоче відбути конференцію. Посадник Ню Йорку, Вилйем О'Двайер, який взявся за примирення обох сторін, не сказав, чи це він причинився до наміреної зустрічі.

БУДУТЬ КАРАТИ СВІДКІВ ЗА КРУТІЙСТВО В КОМУНІСТИЧНІМ ПРОЦЕСІ.

Ню Йорк. — Підчас черговоі розправи на суді проти комуністичних провідників знову прийшов до спору між суддею Гаролдом Медіна й адвокатами оборони. Тим разом ішло про наказ судді для свідків, щоб вони не відходили від предмету і не пускалися на крутійства, а відповідали просто на питання судді, адвоката або прокуратора. Свідки ніяк не хотіли виявляти імен учасників у тайних школах або інших імен. Суддя пригадав, що відмова не є умотивована конституцією, а тільки нехіттю свідка, або переконанням, що свідок може самий рішати, коли він має відповідати, а коли ні. Вкінці суддя заявив, що за відмову відповідати на запити просто він буде карати свідків тюрмою. Він пригадав, що він покарав уже Джана Ґейтса, редактора комуністичного щоденника, і апеляційний суд одобрив цю кару. — Підчас переслухання свідків оборони прокуратор виказав, що комуністи не притримуються навіть своїх постанов і настановляють урядовців відповідно до наказу згори, хоч перед світом вони проголошують, що вони притримуються демократичних засад. — Зарядження судді щодо відповіди свідків вже показалися доцільними, бо в четвер уперше вдалося викінчити переслухання свідка одного дня, замість дотеперішніх безконечних проволікань.

ЗАСУДИЛИ 15 РОБІТНИКІВ ЗА ПОБИРАННЯ БЕЗРОБІТНОЇ ДОПОМОГИ.

У міськім суді в Ню Йорку суддя Роберт М. Магоні засудив 15 докових робітників на кару від пяти днів до одного року за те, що вони неправно побирали допомогу з суспільного забезпечення на час безробіття, хоч в тому часі мали іншу працю. Найбільше поширена така система між стіведорами, тобто механіками, які керують малими вантажними автами в пристанях підчас вантаження кораблів. Суддя сказав, що така система є гнила й тому її треба викорінити. Підчас суду виявилося, що деякі робітники не дістають такої заплати за свою роботу, яка записана в книгах. Робітники підписують тільки на чистій лінійці свої імена, а підприємство дістає за них гроші і приділює самовільно платню. Робітник Майк Голден каже що на його імя записана тижнева платня по $86, а він не діставав більше як $23. Суддя зажадав книг перевозового підприємства до перегляду.

„РЕЛІГІЙНИЙ ДУХ І НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАВЗЯТТЯ УКРАЇНЦІВ ГОРЯТЬ ШИРШЕ НІЖ БУДЬ-КОЛИ"

ТВЕРДЖЕННЯ ЄПИСКОПА ІВАНА БУЧКА В „НЮ ЙОРК ТАЙМСІ"

Ню Йорк, 5 серпня. „Релігійний дух українців і їх національне завзяття палають ширше ніж будь-коли раніше" та не зважаючи на всі московські переслідування — твердить преосвящений Іван Бучко, єпископ Каді та апостольський візитатор для українців в Західній Европі, в своєму листі до Ню Йорк Таймсу, надрукованому в сьогоднішньому числі цеі передової американської газети. Лист єпископа Бучка в дослівному перекладі з англійського звучить:

„Від деякого часу я читав редакційні статті Ню Йорк Таймсу та інших американських газет, які до мене доходять, про переслідування Католицької Церкви та її гієрархії Советами і їх сателітами. Я заскочений і глибоко жалую, що при цьому нічого не згадується про ліквідацію Української Католицької Церкви в Західній Україні та в Карпатській Україні, яку так довго переслідувано.

Трагічна доля кардинала Міндсенті і архиєпископа Степаніча добре відомі, як і теперішнє переслідування архиєпископа Йозефа Берана в Празі. Але навряд чи щонебудь відомо про факт, що вся українська католицька гієрархія була цілком зліквідована. Деякі єпископи вже неживі, а інші ще страждають в советських таборах, де їх запроторено на каторгу.

Жорстока рука Советів впала на них протягом ночі 11-го жовтня, 1945. Всі вони протягом довгого часу були вибрані, як церковні провідники і патріоти, що непохитно вірили в справу української національної незалежности. Всі вони були заарештовані тої самої ночі, як теж протягом короткого часу сотки священиків і вірників. Швидко знайдено звичайних вислужників, які „розв'язали" Українську Католицьку Церкву як таку та зробили її частиною Російської Православної Церкви під проводом опанованого Кремлем московського патріярха.

Його Святість Папа Пій, в своїй відомій енцикліці „Оріенталес Омнес" звернув увагу світу на мучеництво Української Католицької Церкви під советським режімом, і закликав всіх християн до молитви за українських католиків.

Українська Католицька Церква була першою, але не останньою, що впала жертвою війни Московії проти Риму. Проте, згідно з повідомленнями, які до нас сюди доходять, релігійний дух українців і їх національне завзяття горять ширше, ніж будь-коли раніше".

Лист даний в Римі, в Італії, дня 20-го липня 1949. Його переслано до Таймсу за посередництвом Українського Конґресового Комітету.

ПІДПИСАНО ІТАЛІЙСЬКО-ЮГОСЛАВСЬКИЙ ДОГОВІР

Рим, 5. серпня. — Вчора після полудня тут підписано італійсько-югославський договір, що протягом одного року передбачує товарообмін між обома країнами на суму понад 94,000,000 долярів. В договір не включено постанови про його автоматичне поширення або вигаснення. В ньому теж не спостерігається намагання унормувати торговельні стосунки між обома країнами на постійній базі. Проте, в поінформованих дипломатичних колах вважається цей договір символом господарського і політичного звороту не тільки в стосунках між обома договірними країнами, але теж у відношенні Югославії до західного світу.

НОВІ АРЕШТИ СВЯЩЕНИКІВ В ЧЕХІЇ.

Прага, 5. серпня. — Не зважаючи на повну контролю преси та інформацій комуністичною владою, тут відомо, що в останньому часі переведено дальші численні арешти католицьких священиків за їх вірність Апостольській Столиці та своїй гієрархії.

БІЛА КНИГА ПРО ПОЛОЖЕННЯ В КИТАЮ

Вашингтон, 4 серпня. — Президент Труман заповів появу Білої Книги для вияснення положення в Китаю, особливо у відношенні до китайських націоналістів. Біла Книга готова до оприлюднення в пятницю 5 серпня. Це є справжня книга, груба на 400 сторінок, а до неї додано документів на 600 сторінок. У ній обняті відносини між Китаєм і ЗДА від 1848 р. до теперішніх часів, отже обіймає історію цілого століття. Між документами находиться між ін. звіт ген Алберта С. Ведемейера з його поміченнями над теперішнім положенням у Китаю. Звіт був приготований в 1947 р., одначе департамент стейту його не оприлюднив, щоб не шкодити китайському національному урядові в його боротьбі проти комуністів. Ведемейер критикує недостачі національного уряду Чян-Кай-Шека, які довели до розвалу Китаю.

ПРЕЗИДЕНТ РЕЗИГНУЄ З ДЕЯКИХ ПОВНОВЛАСТЕЙ ДЛЯ ЗАКОРДОННОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ

Другою важливою справою, обговореною підчас президентської пресової конференції були повновласти, яких домагається Труман в справі приділювання воєнної допомоги для закордонних країн у висоті півтора біліона долярів. Президент заявив, що він відтягне точки, які викликали спротив у конґресі. Заява президента змісця поліпшила вигляди на ухвалу законопроєкту про воєнну допомогу европейським державам. Тому, що йдеться про поспіх, заяву Трумана вважають за доцільну.

СЕНАТ ВІДМОВИВ ДОПОМОГИ ДЛЯ ЕСПАНІЇ

У голосуванні над признанням допомоги з Пляну Маршала у висоті 50 мілійонів долярів сенат 55 голосами проти 36 відмовив виплату такої допомоги, хоч вона находиться в ухвалі виплати півшоста біліона долярів для европейських країн в біжучому скарбовому році. Голосування приспішив віцепрез. Албен В. Барклі, який пригадав, що Еспанія не входить в програму Пляну Маршала.

КАНАДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗБЕРЕТЬСЯ 15 ВЕРЕСНЯ

Оттава, 4 серпня. — Першу сесію нововибраного парляменту призначено на день 15 вересня, як це оприлюднив премієр Луїс Сан Лоран. Вибори переведено в червні, а підчас них перемогла небувалою більшістю Ліберальна партія. Вона нараховує 193 мандатів у противенстві до опозиції з 69 послів різних відтінків.

ВІДГОМІН СМЕРТИ БЛ. П. МИКОЛИ МУРАШКА

Несподівана смерть покійного головного предсідника Українського Народного Союзу і адміністратора „Свободи", бл. п. Миколи Мурашка, відбилася широким відгомоном в цілій країні і не тільки серед українців, але теж американців. Крім місцевої американської преси, довшу згадку про Покійного надрукував Ню Йорк Таймс, поміщуючи рівночасно його фотографію. В повідомленні Таймс підкреслює, що Покійний був предсідником Українського Народного Союзу, братської організації, що нараховує понад 50,000 членів, як теж заступником предсідника Злученого Українського Американського Допомогового Комітету і бувшим головою Українського Конґресового Комітету та адміністратором українського щоденника „Свобода" і тижневика в англійській мові „Юкрейніен Вікли". В дальшому пригадується, що покійний Микола Мурашко в 1930 очолював звернення УН Союзу до тодішнього державного секретаря, Генрі Л. Стімсона, домагаючись американського доходження „кампанії жорстокої суцільної масакри, яку переводив уряд Польщі в Галичині і Західній Україні". Н. Й. Таймс окремо підкреслює, що після приступлення Злучених Держав до війни в 1941 році, пок. М. Мурашко, як голова Українського Конґресового Комітету, прирік в імені понад 1,500 українських товариств в Злучених Державах повну піддержку воєнних зусиль цеі країни.

Крім цих повідомлень в пресі, на адресу головної канцелярії Українського Народного Союзу, редакції „Свободи" та вдови п-ні Розалії Мурашко продовжують надходити з усіх кінців країни та з Канади вислови співчуття по цій великій втраті.

СТАЛІН ТОРГУЄ МИРОМ

ХОТІВ БИ ПРОДАТИ АМЕРИЦІ МИР ЗА $2,000,000,000 ТА ЗА ПРИПИНЕННЯ ПІДДЕРЖКИ ПРОТИ-СОВЄТСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙНИХ РУХІВ.

Лейк Соксес, 5. серпня. — Орган „Світ Об'єднаних Націй" надрукував статтю, в якій стверджує, що Сталін поставив п'ять головних передумов замирення з Америкою, між ними насамперед американську позичку Советам в сумі 2,000,000,000 долярів та припинення американської піддержки „підривним фашистським і гітлерівським елементам" в нутрі Совєтського Союзу та опанованих ним країн „народної демократії". Ці інформації та передумови мав виявити минулого літа совєтський представник в Об'єднаних Націях, Андрей Ґромико, неназваному передовому американському бизнесменові, релігійному й цивільному провідникові. В повідомленні говориться, мовляв, Сталін завжди належав до „проамериканської меншости" серед совєтської верхівки та що він був дуже розчарований і змінив своє становище після того, як Америка нагло припинила свій „ленд-ліз" Совєтам після війни. Ґромико, інформуючи американського бизнесмена, якого означується теж як „провідного республиканця", мав на закінчення висловити переконання, що до полагодження американсько-совєтських суперечностей ще не є запізно та що цего можна б добитися при взаємній добрій волі. Згадуючи про вимогу припинення американської піддержки „підривним елементам" за залізною заслоною, Ґромико мав окремо назвати американську піддержку проти-совєтським полякам.

ТІТО ЗАПОВІДАЄ СПРОТИВ ПРОТИ КОЖНОГО НАЇЗНИКА, ВКЛЮЧНО ЗІ СОВЄТАМИ.

Белґрад, Югославія, 5 серпня. — Маршал Тіто, промовляючи вчора на прийнятті для офіцерів, стаціонованих на південних кордонах югославських гарнізонів, заявив, що югославська армія ставитиме опір кожному наїзникові, включно зі совєтською армією. Він твердив, що Югославія не дасть себе залякати совєтськими поголосками про концентрацію совєтських військ на її кордонах і хоча він сам не вірить в ті поголоски, проте, югославська армія мусить перебувати в стані постійного поготівля. Кілька днів раніше, Тіто заповідав югославську піддержку своїм сусідам, зокрема Болгарії і Альбанії, якщоб вони теж збунтувалися проти Москви.

СОВЄТСЬКІ „ГОСТІ" ЗАЛИВАЮТЬ ВАРШАВУ.

Варшава, 5 серпня.— Від деякого часу совєтські „гості" всіх ранг та характерів продовжують заливати столицю Польщі. Статистика виказує, що в місяці травні у Варшаві було найбільше совєтських відвідувачів, за ними йде кількість чехів, а на третьому місці є відвідувачі з Америки.

ПЕРШІ ВОЄННІ ВПРАВИ ІТАЛІЙСЬКОЇ АРМІЇ.

Турін, Італія, 5 серпня. — Італійська армія відбуває теперші більші воєнні вправи від часу закінчення війни. В битві між „синіми" і „червоними", сині „розгромили" саботажистів, партизанів та закордонних парашутистів.

АМЕРИКАНСЬКІ ШЕФИ ШТАБІВ ВІДБУЛИ ВАЖЛИВІ НАРАДИ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 5 серпня. — Шефи штабів армії, фльоти й авіяції Злучених Держав, ген. Омар Н. Бредлі, адмірал Луїс Е. Денфелд і ген. Гойт С. Ванденберґ, відбули вчора важливі наради з високими французькими військовими керівниками в справі спільної стратегії европейської оборони. Раніше вони відбули такі наради з командантами американських збройних сил в Німеччині, та з військовими керівниками Великобританії і скандинавських країн. Виявляється, що між британськими і французькими стратегами існують деякі розбіжності думок щодо спільних стратегічних плянів, базованих до деякої міри на конкуренції щодо головних роль в обороні. На запит, чи після встановлення передбаченого Атлантійським пактом спільного військового Комітету договірних країн залишиться теж існуючий вже спільний військовий штаб країн Брюсельського договору, ген. Ванденберґ заявив, що вони власне й приїхали до Парижа, щоб обговорити цю справу. Американські військові команданти відбудуть ще дальші наради з представниками Портуґалії, Бельгії і Голандії.

ПРИПИНЕНО 25 ГАЗЕТ В БАВАРІЇ.

Франкфурт, 5 серпня. — Американське військове управління наказало вчора припинити дальше видавання поверх 25 газет в Баварії, в американській зоні Німеччини. Рішення мотивується тим, що ці газети почали виходити ще заки американське управління потвердило місцевий пресовий закон.

ЗАХІД ЗАНЕПОКОЄНИЙ НІМЕЦЬКОЮ ВИБОРЧОЮ КАМПАНІЄЮ.

Дісельдорф, Німеччина, 5 серпня. — В Західній Німеччині з кожним днем посилюється кампанія до виборів першого західно-німецького федерального парляменту, що мають відбутися вже 14-го серпня. Хоча скрайньо націоналістичні партії не мають більшої популярности серед населення, проте західні спостерігачі стурбовані сильним зворотом до скрайнього націоналізму, що тепер помітний теж серед двох найбільш впливових християнсько-демократичної й соціялістичної партій.

НАРАДИ ЗАКОРДОННИХ МІНІСТРІВ В СПРАВІ РАДИ ЕВРОПИ.

Париж, 5 серпня. — Сьогодні міністри закордонних справ 10 европейських країн відбудуть тут наради, розглядаючи останнє звідомлення підготовчого комітету для створення Ради Европи, що збереться на своє перше засідання вже в найблищий понеділок у французькому місті Страсбурґ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАГЛА СПРАВА: ПЕРЕСЕЛЕНЧА АКЦІЯ

В останньому часі ми знову віддали багато місця переселенчим справам. Дальші вістки і повідомлення переконують, що це справді нагла, дуже нагла справа і тому знову забираємо голос.

Переселенча акція европейських скитальників до цеї країни здійснюється практично вже восьмий місяць. З українського боку її веде на ширшу скалю ЗУАДКомітет та його місія в Европі. Згідно з останніми статистичними даними, через цей Комітет досі перейшло всіх 11,336 завірень, в цьому: 1,234 завірень для родин, 3,401 поіменних та 6,701 анонімових завірень, переважно здобутих від американських фармерів. До дня 22-го липня ц. р. вже використано 2,445 завірень цього Комітету і на них виїхало до Америки 5,481 осіб, з того: 670 осіб на 358 родинних завірень, 2,375 осіб на 1,197 поіменних завірень та 2,435 осіб на 890 анонімових завірень, так що досі зреалізовано вже разом 2,445 завірень. Інші дожидають вже своєї черги, а ще інші свого полагодження.

Так виглядає переселенча акція ЗУАДКомітету в числах. Деяка кількість українців приїхала ще старанням інших, загально-американських допомогових агенцій, як Нейшенел Кетолик Велфер Конференс, Ворлд Черч Сервіс та інші. Проте, немає сумніву, що рішальну ролю в переселенчій акції українців грає власне ЗУАДКомітет і зокрема як йдеться про анонімові американські завірення для тих українських скитальців, що не мають в Америці ані рідних ані знайомих.

Переселенча акція українців, як бачимо з наведених чисел, є вповному розгарі. Вчора знову подано вістку, що на чергових чотирьох транспортах приїжджає дальших сім соток нових українських іміґрантів. А тисячі ще ждуть своєї черги. Але в останньому повідомленні ЗУАДКомітету подано рівночасно два короткі і дуже багатомовні заклики: один до українського громадянства, щоб прийняло тих чотири десятки українських родин, які їдуть на анонімові завірення американських фармерів, що в останній хвилині відмовилися їх прийняти. Другий заклик — тісно зв'язаний з першим — звернений до нових іміґрантів на американських фармах, щоби вони своєю поведінкою та совісним виконанням перебраних зобов'язань допомогли в дальшій акції.

Надруковані в цьому щоденнику статті про „Світла і тіні допомогової акції" та про „Переселенчу акцію в світлі досвіду" виснили в чому діло. Деякий відсоток новоприбулих на фарми українців з будь-яких причин або покинув працю або в інший спосіб не виконав своїх зобов'язань. Місцева преса та шептана пропаганда підхопила ці факти та почала їх ґенералізувати, не зважаючи, що велика маса нової української іміґрації на фармах здобула собі найвищі признання. Але поголоска про неґативні випадки вже вистачала, що фармері почали відмовлятися приймати нових іміґрантів.

Тут знову необхідна енергійна інтервенція і допомога нашого загалу. Ми не сміємо допустити, щоби через кількох не солідних, які трапляються в кожному суспільстві, потерпіла ціла ця велика маса українських скитальників, які ще дожидають нашої допомоги. Ми мусимо інтервенювати вже і по всіх наших громадах організувати тимчасові приміщення і допомогу для тих, яким його відмовлено не з їхньої вини. Нова іміґрація на фармах мусить зі свого боку виключити події, які давали б американцям причину говорити, що українці „но ґуд" та відмовляти їм допомоги в дальшому переселенні. Вони мусять це зробити, якщо не хочуть стягнути на себе відповідальности за неуспіх переселенчої акції.

Ще тільки короткий час, бо вже не цілий рік діятиме переселенчий закон. Ми мусимо його використати, якщо не хочемо стягнути на себе зневаги історії. Дискусії на тему нової іміґрації відложімо на опісля. Тепер — всі сили і засоби на допомогу в переселенчій акції. Це справді нагла справа.

Праця як підстава добробуту

Кожного дня приходиться громадянинові великої Америки зустрічатися з далекосяжними економічними питаннями, які йому накидає само життя. Фабрики Форда остерігають, що робітникам прийдеться наразитися на нужду, коли вони вийдуть на страйк — бо страйк мусить довго тривати; юнія сталевих робітників атакує пенсійний плян підприємства Юнайтед Стіл Корпорейшен, як невистачальний для робітників; губ. Тамес Дюї твердить, що Америка може відвернути депресію; екзекутивні урядовці підприємств дискутують над розподілом зисків між підприємців і робітників, щоб забезпечити постійну продукцію й працю і т. п.

Колись такі справи були предметом університетських викладів або дискусій економічних знавців. Під теперішню пору пересічному громадянинові й щоденному робітникові приходиться брати участь у розмовах на такі теми, бо вони є справою щоденного життя.

У розмовах заторкують найрізнородніші господарсько-робітничі проєкти, які або вже введені в практику, або щойно мають бути випробовані. Совєтська Росія робить жахливі експерименти зі „соціялізмом в одній країні". Англія вводить ступнево націоналізацію великих підприємств, яке там названо соціялізмом. В Злучених Державах Америки уряд заповів далекосяжні господарські пляни, деякі з яких вже ухвалено в формі законів, як от Мешканевий закон, закон про мінімальну робітничу заплату, або закон про працю з 1946 р. Противники вмішування уряду до робітничих та бизнесових справ називають таку систему „ладом добродійности", отже якимсь новим твором, якого не має ні совєтсько-комуністичний, ні англійський робітничо-соціялістичний режим.

Одначе ніхто з прихильників чи противників різних систем не заперечує твердження, що тут ідеться про загальний добробут населення, а робітничої кляси зокрема.

Коли підприємець турбується, як знайти постійний збут для своїх продуктів, то його робітник водночас промишляє, як забезпечити собі постійну працю. У висліді, як підприємець так і робітник мають спільну ціль, тобто втримання продукції. Коли є яка ворожнеча між обома, то тільки за поділ зисків. Підприємець хоче дістати з продукції якнайбільше зиску, робітник хоче дістати якнайбільшу заплату. Коли підприємець дістане більше ніж його робітник, тоді він каже, що він зберігає зиски на такий час, коли не буде повного збуту і він мусітиме зменшити продукцію. Йому, одначе, прийдеться тоді дальше втримати фабрику в русі і він мусітиме зужити заощаджені зиски на заплату адміністрації, яка при малій продукції коштує його більше ніж він заробляє. Робітник хоче дістати якнайбільше, щоб саме на час зменшення продукції не прийшлося йому голодувати, бо тоді його або цілком відправлять з роботи, або обмежуть йому час праці, а з тим і висоту заплати.

Серед таких безупинних арґументів, з авторитетних джерел видвигають на денний порядок можливість гарантії постійного затруднення для робітника, хоч би й з меншою заплатою ніж робітник дістає в нормальнім часі.

При цій нагоді проєктодавці вказують на недостачі існуючих економічних ладів, які теж заповідали, що вони хочуть забезпечити робітникові постійну працю. Про комунізм кажуть, що там повстала диктатура, але й тому, що там на випадок безробіття посилають людей до концентраційних таборів і кажуть їм працювати майже даром, а їхні заробітки не вистачають їм на втримання життя. Про англійський соціялізм кажуть, що там наростає кляса бюрократів, яка адмініструє удержавненими підприємствами і більше дбає про своє власне добро ніж про добро робітника. Це пізнати по тім, що навіть в такій робітничо-соціялістичній системі появляються страйки, хоч ощю систему саме створено в такій цілі, щоб можна було втримати працю постійно й давати робітникові влатну, вистачальну на його втримання.

Американські критики кажуть, що Америка може вийти з якимсь своїм господарсько-робітничим ладом, який міг би погодити звісні досі системи, отже систему приватного капіталізму й державного соціялізму, а при тім втримати приватну ініціятиву і особисту свободу. Вони пригадують передвоєнну систему, введену за часів президента Рузвелта з його Поблик Воркс Адміністрейшен, коли то уряд подбав про підприємства на те, щоб безробітним дати працю. Це, правда, було вмішування держави в підприємства, одначе це роблено тому, щоб зарадити безробіттю. Критики пригадують, що не кожне підприємство надається до ведення приватними людьми. Головно такі підприємства, які мають вплив на ціле суспільне життя, повинні бути під державною контролею. Коли тільки прийде до згоди, які підприємства надаються на суспільні підприємства, тоді можна буде приступити до поділу робіт і до управильнення безробіття.

Тому, що Злучені Держави мають і природні багатства і невичерпані засоби, вони можуть перевести спроби з новими системами чи системою, а тоді стануть взірцем для інших народів чи країн.

Випробувавши якусь систему в себе, Америка могла б опісля подбати, щоб таку систему вводжено ступнево в інших країнах при допомозі Об'єднаних Держав. Ця світова організація може мати великий вплив на зміну економічного ладу тоді, коли їй удасться створити силу для виключення війни як засобу для вирішування спорів. Тільки в світі, вільнім від зверхнього насилля, можна безпечно випробовувати далекосяжні пляни для добра всього людства.

ТАЄМНИЧА РУКА

Хто її з нас не знає? Вона ж та сама, що розтягнула між морем Балтійським та Адрійським залізну куртину, за якою відгривається саме найбільша драма в історії світу: травлення большевицьким питоном кільканадцяти европейських держав старої культури та християнської цивілізації. А рівночасно з тим йде там у нагальному, але систематичному темпі підготовка до дальшої дії драми: до захоплення в ненаситну большевицьку пащу ще й других частин світу, що мов загіпнотизовані большевицьким вужем, ждуть хвилини своєї заглади.

Це таж сама таємнича рука, що в українських таборах ДП ніччю розвішувала зворушливі змістом відозви, заохочуючи їх до повороту „на родіну", бо „чоловік без родіни — соловей без песни". Це ті самі кігті, що в білий день, у різних місцях Европи поривали людей, які відтак пропадали безслідно в льохах НКВД.

Скільки в той спосіб пропало хочби тільки українців? Це та сама рука, яка заманеним на „родіну" жінкам обстригала волосся тай так назначених висилала на важку працю у Донбас, у копальні вугілля. Це та сама рука, що простягала до кожного ДП 200 нім. марок, якщо він згодиться добровільно поїхати під опікунчі крила „ясного сонічка" — Сталіна".

Це, вкінці, та сама рука, якої приявність відчували всі українці в таборах ДП. Вона ж намагалася ввести в наше організоване громадське життя хаос і замішання. І треба признати, що робила це по-мистецьки: виграваючи „східняків" проти „західняків", православних проти католиків, молодь проти старших, одні політичні групи проти других. А в ряди-годи в українські табори ДП заїжджало авто з емблемами серпа й молота, з комісією репатріяційною. Бо, ану ж хтось із скитальців, втомлений довголітнім життям у таборі, схоче поїхати „на родіну". І треба признати, що в цій справі всі українські скитальці заняли однозгідну поставу, проганяючи своїх непрошених опікунів камінням. Треба теж додати, що українська спільнота боронилася успішно проти інтриг та провокацій в таборах ДП, з боку невидимих большевицьких амбасадорів, а культурно-громадське життя розвивалося буйно і наперекір діявольським інтригам червоної Москви.

Українські скитальці — ця політична еміграція України — була і є сіллю в оці Сталіна кривавого. Недармо він мав сказати: „із дня моря видобуду кожного ДП". Коли ми їхали кораблем з Европи до Америки, то кожному з нас приходили на думку ці слова і ми мимоволі оглядалися чи не видно де цієї таємничої руки, яка може нас ще з корабля забрати у тричі проклятий „рай" Сталіна.

Ставши на вільній, на американській землі, стрясши з черевиків европейський порох, ми були очаровані тим всім, що тут побачили: небачений від десяток літ добробут, хмародери, правдиві американські доляри, а передовсім сердешність наших братів і сестер, що вийшли до пристані нас зустрічати. І між тим, коли вони, американські громадяни, в усіх своїх рухах і беседі виявляли собою справді вільних людей, то в нас, в наших душах, ще не застигли прикрі враження пережитого на наших землях лихоліття кількох десятків років. Згодом наші нерви стали успокоюватися, ми стали включуватися в американське життя, щасливі, що большевицька рука остала далеко, за океаном, в Европі.

Та на жаль — показалося, що це тільки самообман, ілюзія. Бо ця сама таємнича рука, приявність якої ми всі відчували в Европі, діє і тут у північних Державах Америки. Тільки спосіб діяння агентів червоної Москви є тут інший. Бо не спускаючи з очей української політичної еміграції, яка прибула і прибуває сюди з Европи, вона намагається і сюди внести в ряди українців роздор і хаос, але на новий спосіб.

Автор тих стрічок розмовляв перед двома роками з вищими українськими військовиками, в тому числі з тепер покійним ген. Всеволодом Петровом, визначним військовим вченим, б. українським військовим міністром, та ген. П. Шандруком, славнозвісним командиром українських військ. Вони обидва говорили про потребу об'єднання українців, про необхідність занехання політичних роздорів, бо по їх інформаціям червона Москва опрацювала плян систематичного розбиття української спільноти, бо існує вже большевицький штаб, що той плян реалізує.

А в який спосіб намагається червона Москва розбити українську спільноту на землях З. Д. Півн. Америки? А так, що до давніх своїх метод вона долучила ще одну нову, яка вже починає видавати деякі результати, починає ділати. Це метода роз'єднання і розсварення старої української іміґрації з новою політичною еміграцією, яка прибуває сюди з Европи. А приходиться бути це червоній Москві тим лекше, що Америка це блаженний край демократії, в якому місцеві комуністи мають теж голос і повну свободу рухів. Вони, місцеві комуністи, без огляду на національність і походження, є слухняним знаряддям у руках червоної Москви. Вони сумлінно виконують її доручення. А вони такі: не допустити до об'єднання давньої української іміґрації з новою, ввести роздор між ними, вигравати українських робітників, що живуть тут від десятків років, проти нових іміґрантів, — мовляв: це приїжджають пани, фашисти і т. і.

І перші наслідки цієї ворожої большевицької аґітації вже очевидні. Впала помітно жертвенність українського робітництва на допомогу тим установам, що очолюють переселенчу акцію скитальців. Тут і там виринають конфлікти між давніми, а новими іміґрантами, що доводять інколи навіть до ворожого наставлення.

Таємнича рука діє!!! Так, вона діє! Знаємо добре це ми всі. І тому мусимо протиділати. Так, як це ми робили в Европі, в таборах ДП, своєю одностайною поставою, солідарністю та чесною працею у громадському житті. Недовірчивості давніх іміґрантів мусимо протиставити нашу щирість — байдужості нашу працю у всіх ділянках культурно-господарського життя.

А на сторожі тієї акції повинні станути всі наші українські установи, без огляду на це, які б вони й не були: нові чи давні, фінансові чи культурно-освітні, релігійні чи світські. Цю акцію повинна теж поперти наша преса, яка не повинна поміщувати припадкових, невластивих змістом статтей, що їх тон і тенденція густо-часто противорічать собі. Преса мусить бути поважна та держатися одної лінії, якої кличем повинен бути клич нашої воюючої і страдаючої Батьківщини: "Бог та Україна".

І тоді, як на годиннику історії виб'є велика година воскресіння нашої Держави, ми будемо спокійні у нашій совісті і з чистим серцем, з пересвідченням совісно сповненого обов'язку глянемо в вічі новим поколінням.

А ця таємнича рука, яка нас роз'єднує, повисне в порожнечі, безсила.

Євген Ярвич.

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

87)

АРХІТЕКТОР МІЛЕР

Що таке Магнітогорськ? Це одно з велетенських будувань сталінських п'ятирічок, що коштувало советським народам сто тисяч загублених життів. І не якихось „контриків" та „колишніх", а справжніх чорноземних селян, перетворених советським соціялізмом на так званих „куркулів і підкуркульників". І коли на кістках цих нещасних у голій пустелі був побудований Магнітогорський металюрґійний комбінат, начальника і натхненника його, такого собі Павла Абрамовича Завенягіна нагородили орденом Леніна і, порядком пересування, призначили за начальника будівництва нашого комбінату, куди він і зволив прибути наприкінці 1937 року. (Його попередникові Матвеєву за Єжова дали десять років і заґнали в Колиму).

Слідом за ним прибули й його характеристики.

Одні запевняли, що він вилинялий советський жид із розумом Вольтера і нервами еспанських інквізиторів, готний на все, аби лише забезпечити собі легкокрилу кар'єру. Інші, що чудом вибрався з Магнітогорська, безапеляційно доводили, що під псевдонімом Завенягіна орудував один із видатних працівників Луб'янки, для якого орден Леніна і прихильність Сталіна були незрівняно вище за долю якихось українських мужиків, котрих він поклав в основу своєї кар'єри.

Він дуже добре говорив по-російському, без найменшого натяку на семітське „кхг", і холодними посмішками відзначав підвищування по НК-ВД-истській драбині. На його жаргоні в'язні не вмирали, дохли, і якщо якісь щасливці все таки умудрялися відбути свої терміни по п'ять чи десять років, Павло Абрамович спокійно санкціонував так звані „доважки", і нещасний раб, що відбув свій термін, знов діставав із Москви додаткові три, п'ять чи десять років.

Переселившися в Норильськ, Завенягін негайно ж розпорядився збудувати йому особняк-котедж. Для цього табір виділив кращі будівничі бригади, на чолі з архітектором, колишнім пляновиком і реконструктором Берліну й Москви, колишнім членом німецької комуністичної партії Müller-ом, який мав за нагороду не орден Леніна, а десять років ув'язнення з п'ятирічною поразкою в правах. На моє запитання, як він, бувши европейським архітектором і комуністом, міг опинитися в Заполяр'ї, як советський в'язень, та ще й у ролі будівника котеджа для вищих катів НКВД, він відповів мені: „Советський комунізм — це дрімуча Азія... І якщо я заблудив у її джунглях, то від того я не перестану бути комуністом..."

Це була людина малого зросту, з зовнішністю провінціяльного лікаря і розумом наївної дитини. Не зважаючи на те, що машина НКВД роздавила його своїми колесами, він усе ще бадьорився, керував будівництвом котеджа і доводив, що „тільки справжній комунізм уяртує світ".

Одного разу котедж відвідав „сам" Завенягін, і самодержавно обійшов усі кутки. Його супроводили лейтенанти державної безпеки, головний інженер комбінату і наш архітектор. Не зважаючи на похвальні оцінки його роботи, Мілер, випроваджуючи високих гостей, упав налавку і тихо прошепотів: „Дрімуча Азія! Що ці люди розуміють в архітектурі?"

Звичайно, Норильськ — не Москва і не Берлін, але Мілер „по-чесному" старався провадити свою роботу, щоб на осінь 1938 року здати котедж, бо в ньому мали оселитися прибулі з „рідної" Москви жінка і син Завенягіна — в одній половині, а в другій начальник 3-го відділу табору, тобто, старший кат-енкаведист.

Влітку 1939 року кілька чоловіка в'язнів було вилучено з табору і посаджено в нову, щойно збудовану, тюрму. Їх наново обвинуватили в готуванні терористичного акту проти... Завенягіна. Обвинувачені написали йому заяву з проханням розібрати їхню справу і зняти з них тяжке обвинувачення. Павло Абрамович власноручно відповів їм на їхньому ж папірці:

„В готованні на мене замах не вірю, але помогти вам нічим не можу".

Чим закінчили НКВД-исти це вариво, невідомо, але персона Завенягіна стала ще грізнішою, і котедж почали охороняти вартовими.

Якось хтось із сусідів по нарах почастував архітектора Мілера солодким чаєм із білими сухарями. Він із замилуванням поїдав запропоноване йому частування, все зітхав і ойкав і, нарешті, допиваючи останню чашку чаю, вигукнув:

— О, який добрий серце має російська людина! І чому їй накинули такий потворний соціялізм?

— А тому, чому й ви із вільного німецького архітектора перетворились на советського в'язня, — відповіли йому сусіди-в'язні.

(Дальше буде).

Д-р Іван Німчук.

СОВЄТИ У ЛЬВОВІ

ЯК МЕНЕ БОЛЬШЕВИКИ УВЯЗНИЛИ

3) (Продовження)

В українських колах була тоді думка добиватися дозволу на дальше видавання „Діла" з тим, що воно виходило б як загально-національний, строго безпартійний часопис, очевидно, поруч урядового, чи пак партійного офіціозу. Цю думку підтвердив я в часі тої розмови з Міщенком. На це він ясної відповіді не дав, сказав тільки, що в цій справі порозуміється з компетентними чинниками.

Тим часом вже в суботу 23. 9. передполуднем з'явилися в домі Просвіти три сов. редактори в уніформах, що їх я стрінув на коридорі. Вони не представились, але сказали, що вони редактори, і питали про „Діло", його редакцію і друкарню. Я показав їм приміщення редакції, де ми вже привели все, після польської „ревізії" менш-більш до порядку, а потім повів їх до друкарні, де крутилися наші складачі і де, ще майже все лежало порозкидане й понищене так, як це залишила польська поліція. Мої пояснення не зробили на сов. редакторів ніякого враження: мабуть не таке вони вже в своєму житті бачили. З друкарні перейшли ми ще до знищеної теж бібліотеки філії Просвіти в задньому крилі дому, де вони питали перестрашену бібліотекарку, чи є в бібліотеці твори Маркса, Леніна і Сталіна, а на її знищення не звертали найменшої уваги. Були теж у переплетні Просвіти, але й там про наявні сліди польської „ревізії" не сказали ні слова.

В неділю пополудні приходило до редакції „Діла" коло 40 уніформованих редакторів, між якими було й кілька жінок. Пізніще з'явився і редактор київського „Комуніста" Чеканюк, з яким я тоді не мав нагоди стрінутися, бо був у тому часі на нараді в канцелярії д-ра К. Левицького. Нові сов. редактори позаглядали всі редакційні й адміністраційні кімнати та заглядали з цікавістю в кожний куток.

Цікаво було тоді обсервувати поведінку і поставу львівського населення, яке з хвилею приходу до Львова большевиків почало рівнятися не вгору, як це було завжди досі, а виразно вниз. Це виявилось особливо наглядно вже в першу неділю передполуднем: у церквах, костелах та на вулицях ви вже рідко могли побачити жінку в капелюсі — майже всі львівські пані мали на головах звичайні хустки; а багато поважних громадян ходило без краватки та в старих убраннях.

В українській еміграційній пресі доводилося читати короткі згадки про те, що по приході большевиків до Львова 1939 р. УНДО розвязалося само. Тому, що я був свідком того „розвязання", скажу, як воно виглядало. Було так, що на нараді в д-ра К. Левицького стало відомо, що з чотирьох українських легальних партій зголосили своє розвязання вже УРСП і УСДП. (З Фронту Національної Єдности в нарадах не брав участи ніхто). Постанову про розвязання тих двох соціялістичних партій занесли ще в неділю передполуднем до будинку кол. намісництва (недавнього воєвідства), де урядувала з першого дня нова влада, представники тих партій: проф. д-р Володимир Старосольський, ред. Іван Квасниця, ред. Михайло Матчак і, можливо, ще хтось четвертий. Я сам стрінув усіх трьох вичислених, як ішов з церкви св. Юра до міста, в Єзуїтському городі і памятаю такий момент: до д-ра Старосольського приступив по дорозі відомий жидівський судовий оборонець д-р Аксер і просив його, щоб він, як соціяліст, з яким — мовляв, нова влада буде напевно рахуватися, інтервеніював у справі заарештованих цілих сотень суддів і прокураторів, що, згідно з оголошеним закликом, зголосилися до праці в судовому будинку при вул. Баторія, звідки вже не вийшли. Чи д-р Старосольський (що його большевики заарештували теж кілька місяців пізніше й вивезли у глибину ССCP, де він і помер разом з дружиною), інтервеніював при цій нагоді у справі арештованих, мені не відомо. Але постава наших соціялістів вплинула на тих кількох членів УНДО, що були в канцелярії д-ра Левицького, так, що вони рішили без ніякої дискусії подати новій владі теж записку про розвязання УНДО. Тоді на невеличкому куснику паперу, мабуть видертому із звичайної нотатки, написав д-р Дмитро Левицький, що з розмислом відкинув підсунений йому фірмовий блянкет, щоб УНДО припиняє свою діяльність, і це речення по хвилині вагання підписав. (Мимоходом замічу, що до цього він не мав тоді формально ніякого права). Секретаря УНДО, пос. Володимира Целевича, тоді на нараді не було, тому післали когось по підпис до нього. Цю заяву вручено мабуть Міщенкові в понеділок пополудні, а може щойно у вівторок. Хто її вручив, не знаю. Певне тільки одно: що ні д-р Дм. Левицький, ні В. Целевич, а якась третя особа, може й не член УНДО.

На понеділок 25. 9. заповів Чеканюк нараду з українськими журналістами. На ту нараду, що відбулася у великій залі Просвіти в годині 11 передполуднем, прибули майже всі українські журналісти Львова і дехто з урядовців Просвіти. Присутні говорили довго з приявним письменником Корнійчуком, а Чеканюк все ще не з'явився. Я пригадав Корнійчукові між іншим на недавню виставу його песи „Платон Кречат" у чеському театрі в Празі, широку рецензію якої я читав у щоденнику „Прагер Прессе". На це він сказав, що поміщена на тій самій сторінці „Прагер Прессе" його фотографія — не його, а зовсім іншої особи, бо редакція якимсь чином помішала кліші двох різних осіб. Питали ми Корнійчука і про долю деяких визначних письменників та діячів культури, між іншими про славного режисера і керманича театру „Березіль" Леся Курбаса, на що він з ледве помітним зденервуванням відповів, що Курбас виявився великим шкідником у театральному мистецтві і мусів виїхати на північ за Ленінград, де веде якийсь російський театр. Коли ж зійшла балачка на пресові відносини в СССР, на зарібки тамошних журналістів то-що, то Корнійчук став нам малювати ті відносини в аж надто рожевому світлі. Але на те, що він оповідав, не реагував ніхто. Взагалі ж розмову з ним вели присутні зовсім отверто і безпосередньо.

(Дальше буде).

За залізною заслоною

Поезія кохання. — Третя делегація польських селян продовжує свої об'їзди по Україні. Розбита на менші гурти, оглядає те, що її показують. По дорозі для делегатів влаштовується офіційні прийоми, мітинги, які мають на меті привести до „обміну думок між господарями і гістьми". „Обмін" відбувається так, що польські делегати „по заказу" ганьблять на всі заставки спосіб одноосібного господарювання, нарікають на недолю, якої вони зазнавали при „буржуазному правлінні в Польщі", виносять під небеса „досягнення" колгоспного ладу та кленуться конче насадити такий самий лад у себе вдома. Наші голови колгоспів, ланкові, стахановці закопиливши губи, слухають і навчають... При нагоді прийому влаштовується казьонне „братання двох народів", получене з вимахуванням кулаком у бік Заходу, що буцімто завдався метою за всяку ціну розсварити українців з поляками. В колгоспі ім. 15-річчя РЧСА, Сумського району, польська делегатка Марія Іскра, з-під Кракова, виступаючи за обідом з промовою, продеклямувала такого віршика: „Покохаймося, друзі мої, на зло Уолл стріту, покохаймось і доб'ємось щастя в усьому світу..." Одним з перших проявів такого зворушливого „кохання на зло Уолл стріту" має стати колективізація в Польщі. Далі буде видно.

Поклін тіням Петра. — 8-го липня минуло 240 років від часу Полтавської битви. В сучасній Москві знають, яке значення для них, спадкоємців Петра, має битва під Полтавою. Вони й відсвіжують легенду про те, наче російський народ з Петром І., „подав руку допомоги українському народові в час, як створювалася загроза з-зовні". Напередодні роковин в Полтаві створено спеціяльну комісію для проведення святкувань, поведено роботу по поширенню й доповненню старих російських музеїв, лектори та агітатори читали лекції про „славний ювілей" колгоспникам та робітництву.

Атомна енергія СССР — родина. — Після років завзятої боротьби проти родини, як основної клітини суспільности, після намагань замінити цю клітину і знищити, фаворизований совєтський педагог А. Макаренко про завдання родини пише: „Сім'я — це та клітина, з якої складається наша держава, наша сила. Це атом, в якому починається школа нашої витримки, дисципліни, вірности. На родинних прикладах проходить навчання громадської вірности".

Не вдалося родини розкласти, стараються поставити її о бі за службу.

Виклик шоферам України. — Стахановцями можуть бути також і шофери. Робітники міністерства автомобільного транспорту УССР звернулися „до всіх шоферів України" з закликом до підтримання руху т. зв. стотисячників. Стахановство шоферів полягає не в перевиконанні пляну перевозу товарів, а в тому, щоб автом проїздити 100 тисяч км. і не віддавати авта до ремонту. Крім того, стотисячникам ставиться за завдання: збільшити тривалість служби автогуми, ощаджувати бензину, а на найближчий час — на 120% вивезти хліб з України.

Бракує хліба. — Пише „Радянська Україна": „На Проценковій дільниці є магазин ч. 123 відділу робітничого постачання Дарницького відділку залізниці. Завідуючим цим магазином був якийсь А. І. Пінхус. Пінхус першзавсе на свою користь' відрегулював вагу. Він обважував, ображовував споживачів. Ціну на хліб він встановлював сам, і таку, яка теж була йому на користь. В допоміжним приміщенні Пінхуса лежав печений хліб, 4 мішки борошна. Ніяких документів про те, звідки одержано ці продукти, у Пінхуса не знайшлося. Злодія впіймано. Зроблено все для того, щоб припинити діяльність шахрая, покарати його. Проте насправді справа повернулася зовсім в інший бік.

Поки слідчий оформляв свої висновки, Пінхус захопив з каси 13,500 крб. і зник...."

Зацитований уступ з совєтської преси кидає жмут світла на понуру дійсність життя в умовах совєтської бюрократії, де кожного сірого робітника і колгоспника оточує армія дармоїдів, шахраїв, злодіїв. Але, крім того, цей самий уступ кидає жмут світла ще й на іншу справу: в СССР недостає хліба. Пінхус не потребував би ображовувати, обважувати споживачів, якщо б хліба було піддостатком. Пінхус міг би тримати в своєму допоміжному приміщенні гори хліба і борошна, якщо б карткова система в СССР була зліквідована насправді і якщо б держава не контролювала розподілу хліба в вільній торгівлі. Хліба бракує, тому його крадуть, вільний продаж — блахман, а тому всякі лишки хліба викликають підозріння.

Експедиція в Закарпаття. — В Закарпатську область виїхала наукова експедиція ленінградського Ботанічного інституту, організована спільно з московським Ґрунтовим інститутом ім. Докучаєва. Завданням експедиції є провести вивчення ґрунту і кліматичних умов на території Закарпаття, поробити спостереження за ростом чайного куща. Опрацювання зібраних матеріялів проводитиметься в Ленінграді та Москві.

Будують склади. — Під гаслами „Здамо державі найкращий хліб", „В найкоротшому часі зберемо врожай", „Проведемо жнива без втрат" — почалися жнива в Україні. Разом з підготовкою до жнив, повелась підготовка до приймання хліба з нового врожаю. На залізничних станціях поспоруджувано швидкими темпами нові склади великої місткости. Повідбудовувано зруйновані елеватори. На українській хліб наставлено цілу державну апаратуру.

Вісті з Бразилії

Українська кооператива в Парані.

З хвилиною прибуття на американський континент фахових кооператорів з Західньо-українських земель всюди почалися спроби реалізації кооперативної ідеї серед українські еміграції. Не лишається позаду і Бразилія.

З приїздом кількох бувших наших кооператорів, а головно колишнього директора Маслосоюзу у Львові п. Андрія Мудрика, започатковано кооперативну справу серед українських поселенців Парани.

В порозумінні двох центральних українських установ у Куритибі (Хліборобсько-Освітнього Союзу та Товариства Прихильників Української Культури) та за згодою Кооперативної Секції при Паранському уряді, засновано Комітет Організації Кооператив з п. директором Андрієм Мудриком на чолі. Комітет намітив собі в першу чергу заснування кооперативної станиці в Куритибі, що згодом мала би стати кооперативною централею для плянованих кооператив на провінціях.

Основуючі збори мають відбутися під кінець липня цього року.

Природно, що тут, як і деінде, кооперативна справа натрапляє на великі труднощі. Головними з них є замале зрозуміння для спілчанської ідеї, брак віри в успіх справи, як також брак відповідних сил.

Вже в 30-32-х роках в Парані була започаткована справа кооператив, число котрих вже досягло було понад 30, але з браку кваліфікованих сил і при не дуже то прихильному краєвому законодавстві вони всі дуже скоро завмерли.

І тепер на терені Парани мають свої кооперативи японці, поляки та інші національні меншини, в той час, коли українці, будучи в основній своїй масі скупчені в цій провінції і складаючи 8% до загального числа населення, жодної кооперативи не мають.

Та слід сподіватися, що тепер, при наявности провідних кооператорів і попертю з боку уряду кооперація буде з повним успіхом відновлена.

ТО ЦЕ МАЄ БУТИ НЮ ЙОРК! БЕРІТЬ МЕНЕ НАЗАД ДО ІНДІЇ!— Таке вичитали репортери з очей того песика, що прибув літаком з Калькути, Індія, і поглянув з літака на Ню Йорк.

Імігpаційний готель в домівці Куритибського Хліборобсько-Освітнього Союзу.

На основі останнього договору з ІРО бразилійський уряд зобовязався прийняти в найближчих півтора року 30,000 европейських скитальців. Кожного місяця прибуває 2,000 імігрантів, яких розселюють в центральному штаті Ґояс, і в південних: Сан-Павльо, Парана, Санта-Катаріна і Ріо Ґранде до Сул.

Відмічується, однак, слабий наплив українців, відсоток яких не перевищує 10 до загального числа прибуваючих. В попередніх двох роках це число доходило до 30-40%.

В останніх трьох місяцях до Парани прибуло 2,300 осіб, в тому числі 800 до Куритиби.

Спочатку імігрантів приміщується в центральному домі Хліборобсько-Освітнього Союзу, винаймленим Управою Союзу урядові ІРО під іміграційний готель. Для пристосування будинку до нового призначення на терені домівки Союзу ідуть великі будівельні роботи.

Однак і в такому стані, як є, за останніх 6 тижнів готель вже встиг прийняти і розмістити на роботах близько 700 осіб, в тому числі 300 українців.

Урядовцями згаданої іміграційної станиці в Куритибі є українці: п. П. Курач і п. П. Вітрик.

З діяльности ТПУК-у

З початком своєї діяльности Товариство Прихильників Української Культури внесло вже багато корисного і нового в життя української громади в Куритибі. В домівці ТПУК-у все можна прочитати різні часописи, що надходять сюди з Европи та Америки. Є також невеличка бібліотека, котра з часом невпинно збогачується. В неділю зачитуються реферати або демонструються фільми, котрі постачає секретаріят відділу культури і пропаганди. Як одне з великих досягнень товариства є придбання власного кіно-апарату. Окрім того в товаристві з повним успіхом працюють курси португальської мови для ново прибулих, а також ведеться поглиблений курс української мови для народжених тут українців і для імігрантської молоді, котра бажає доповнити свої знання з рідної мови.

Рік побуту п. В. Авраменка в Південній Америці.

Як дізнаємося, відомий балетмайстер Василь Авраменко по річному перебуванню в Південній Америці повертається до Злучених Держав.

За той час майже 9 місяців провів він у Бразилії, коротко зупинився в Парагваї, а останні два і пі місяці пробув в Арґентині.

За час побуту в Бразилії п. Авраменкові вдалося приготувати один балетний виступ та сфільмувати окремі сцени з життя місцевих українців.

На жаль, фільми зроблені представниками Відділу Культури і Пропаганди з виступу „Слава Україні, Бразилії й Америці", знаходяться в негативах, і тому досі не побачили світу. Не гірше представляється справа і з накрученими фільмами з життя української кольонії.

В Арґентині п. Авраменко дав імпрезу під наголовком „Слава Арґентині й Україні!", а 12 липня цього року прощальний виступ: „Салют Україні й Арґентині!".

ЗНАМЕНИТА ЗАБАВА, ХОЧ КОЖНИЙ ГОВОРИТЬ ІНШОЮ МОВОЮ.—Хто каже, що нема „міжнародної приязні"? Погляньте на цю картину, а побачите, що помилястесь. Є вона! Американський Комітет Обєднаних Держав для допомоги дітям влаштував „міжнародну забаву", запросивши дітей різних національностей, що говорили різними мовами. Всі вони дуже гарно забавлялись, розмовляючи головно руками і добре себе розуміли, краще від тих, що родять в Обєднаних Державах і знають по кілька мов.

Ділимось сумною вісткою, що з волі Всевишнього відійшов від нас довголітний предсідник Українського Народного Союзу

БЛ. П. МИКОЛА МУРАШКО

і закликаємо всіх членкинь і членів Тов. „Свобода", відділ 194 УНС, взяти участь в похоронах.

Ближчі відомости про час і місце похоронів читайте в чергових числах щоденника „Свобода".

ЗА УПРАВУ ТОВ. „СВОБОДА", ВІД 194 УНС:
Є. Солдан, предсідник. В. Никифорчук, фін. секретар.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЛУДЛОВ, МАСС.

Громада вшановує „День Батька".

Наша громада маленька і по своїх спроможностях відсвяткувала „День Батька". В просторій салі українського Клюбу зійшлися старші громадяни і молодь та позасідали до обильно заставлених їжою столів. Про це все подбали членкині управи Т-ва Преч. Діви Марії пп. Мельник К., Пукіш А. і Заячківська М. До всіх зібраних промовив п. Харко Дамян та закінчив „Многоліттєвим" для наших батьків. Потому промовляли пп. Кащук М., Хомин П., Приступа І., та Пилипів П. По спожиттю цих божих дарів почалася властива частина програми нашого свята. Спів новоосновний хор під проводом п. Кащука Михайла, а чудове сольо до „Реве та стогне" виконав активний громадський діяч на терені нашого міста, двадцятьчотиролітній молодець Щурко Михайло, защо присутні нагородили його гучними оплесками. Про „Ролю батька в родинному і громадському житті" — говорила п. Оренчук Ярослава, а зворушливу декламацію, яка витиснула сльози в слухачів пц заг. „Батько" — виконала п. Джумига М. Відтак наймолодша учасниця свята пятьлітня Роксанда Оренчук продеклямувала „Я маленька господиня" і вручила китицю рож голові відділу УНС, п. Хоминові, як дарунок вдяки від наших жінок ідітей. Програму свята вичерпав хор відспіванням „Многих літ". Потім п. Хомин П. подякував виконавцям програми за їх труд та всім присутнім за численну участь.

Нагоду „Дня Батька" використав для популяризації завдань Українського Народного Союзу п. Харко Дамян, секретар відділу і на кінці пригадав про обовязки місцевого членства супроти цеї організації та візвав присутніх до збірки на потреби хворих політв'язнів, защо їм куплено ліки і вислано до централі в Мюнхені. Це зроблено вимково з нагоди цего свята, бо всі гроші дотепер як і в будучині слатимемо на потреби Українського Комітету. І так зложили пп.: Приступа І. $2; Оренчук Р. $1.50, як зворот пожертвованих грошей за декламацію, по $1:Харко Д., Андрусик І., Пукіш М., Кульбанський М. і Пилипів П., а всі інші дрібними датками. — Разом $13.30.

По закінченні програми свята відбулися товариські забави званцями в супроводі патефону. Проводив ними п. Щурко М. Участь в ній взяли старші і молодь. Українські танки виконали пп.: Щурко М., Яців С., і Джумага М.

Хомин Павло.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і біорових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

18771 Від Олени з Романових Бобиренко до Шней Валентини і Н. Григорія Брейшмана та його дружини Марії Андріївної.

18772 До Стефана Віцінського з села Шили, пов. Збараж від Володимира Мерещака.

18773 До Петра Ропяника з села Рахиня, пов. Долина, Василя Микитина з села Рахиня і Василя Токаревича з села Слобода Долинська, пов. Долина від Мельника Ізидора.

18774 До Янца Петра в Уругваю від сина Янца Михайла.

18775 До Івана Гери з села Княжопіль, пов. Самбір (тепер в Уругваю) від Михайла Моця.

18776 До Савчака Теодора або його рідні з села Сушиця Велика, біля Хирова від Івана Кіби.

18777 До Возняка, Мартиняка, Пригельського і Ткача Андрія з села Грогорова, пов. Рогатин від Булки Ярослава.

18778 До Коричук Рузі з села Батьків, пов. Броди від брата Василя Коричука.

18779 Гаталяк Михайло шукає своєї тети, яка виїхала до Америки в 1913-14 рр.

18780 До братів Лєщуків з міста Погребище, пов. Бердичів від дружини їхнього дядька Лещука Федора К. Домбровської

18781 До Таті Трач, з дому Якимець, доньки Івана і Катерини, з села Розгірче, пов. Стрий від Коваля Івана, сина Дмитра і Анни з дому Якимець.

ОБОЄ РАДІ И ЩАСЛИВІ.—Ця знимка знята на траві в Виндлсгем Мур, Англія. Це хата принцеси Елизабет, що є першою претенденткою на британський престол. Тут вона живе зі своїм чоловіком і сином. На картині бачимо щасливу маму і усміхненого синка.

18782 До Василя і Миколи Котиків з села Розгірче пов. Стрий від Коваль Тетяни, з дому Процуняк, доньки Івана і Доці.

18783 До Павліни з Рудницьких Волошанської, з с. Ступниця Руська, Самбір, до Станислави з Фірків Бережницької до Михайла Новосельського з села Білина Вел., пов. Самбір, від Емілії і Марії Унятицьких (зам. Новосельські.

18784 До Володимира Білинського-Мілера обох з Білини Вел., пов. Самбір від Петра Товосельського, сина Івана.

18785 До Миколая Хоми з села Волосате, пов. Сянік від сина його рідного брата, Василя Хоми.

18787 До Таборових Управ в Німеччині і Австрії. Просимо оголосити, що Іван Мироненко шукає сина Антона Мироненка з міста Хмільник.

18788 Соню Стефанович, кревнячку пошукує д-р Стефан Стефанович.

18789 До людей доброї волі. Іван Петреський, студент, лежить хворий в лічниці (Німеччина) просить помочі в харчах, одязі чи грішми.

18790 До Крупяка Василя з села Хотелюб, пов Любачів від брата доньки, Крупяк Марії.

187 91 До Стефана Кушкевича з села Дубрівки, пов. Самбір від БРабірада Стефана.

18792 До Петра Коця з села Жарків, пов. Броди від Петра Бабія.

18793 До Рідні з села Плосків б. Мостів Великих від Парані Сидорко.

18794 До Стефана Коціборського з села Головченець, повіт Заліщики від сина Михайла Коціборського.

Голоститесь на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 22. липня 1949 року помер у 65. році життя

ТЕОДОР ТЕРЛЕЦЬКИЙ,

член відділу 140 У. Н. Союзу в Йонгставн, О.

Покійний походив зі села Росохи, пов. Самбір. Полишив у смутку жену Марію, три подружені дочки: Катерину, Анну і Марію, двох синів: Михайла і Івана та 5 внуків.

Похорон відбувся з похоронного заведення до укр. гр.-католицької церкви і на цвинтар Кальварія. — В. И. П.!

І. Кравець, секр.

Дня 3. червня 1949 р. відбувся мілітарний похорон

ІВАНА ТЕРЛЕЦЬКОГО,

члена відділу 140 У. Н. Союзу в Йонгставн, О., котрий був забитий на полі бою 9. вересня 1944. В похороні взяло участь багато війська і народу. Покійний полишив у смутку жену, маму, 3 братів, котрі також служили при Збройних Силах ЗДА, і 2 подружені сестри.

Похорон відбувся з похоронного заведення до укр. правосл. церкви св. Петра й Павла, а відтак на український цвинтар. — В. И. П.!

І. Кравець, секр.

Дня 15. липня 1949 р. згинув трагічною смертю, переїжджаючи ровером залізничий тор

ІВАН КАЛІШ,

член відділу 464 У. Н. Союзу в Ошаві, Канада.

Покійний походив зі села Замх, пов. Вігґорай. Був лагідної вдачі. До Канади прибув у 1947 р. з Німеччини, де німці вивезли його силою до праці в 1941 р. Прожив всего 28 років.

Похорон відбувся 18. липня при великім збігу народу, хоч не мав тут рідні. В. И. П.!

Д. Недощитко, секр.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету на пароплаві „Дженерал МекРі" до порту Ню Йорку (в год. 8. рано до причалу при 21-шій Ст.), в неділю, дня 7. серпня:

Безущко Мирослав; Блонський Михайло, Ольга, Тадія, Мирослав; Боднарук Бронислав, Анна, Євгенія; Богуніс Микола, Анна, Ольга; Борсаківська Маргарита; Бощенко Леонід, Катерина, Анатоль, Маргарита; Бухней Анастазія; Хома Августина; Дмитерко Теофія, Роман, Романа, Богдан; Довганюк Іван, Петрунеля, Михайло; Дибач Іван, Марія, Іван; Глушко Іван, Параня, Анна, Стефанія; Галишак Стефанія; Гамець Дмитро, Катерина, Дмитро; Гузар Єлисей, Марія, Остап, Марія, Петро, Анастазія; Іваників Іван, Катерина, Марія; Івасиків Зенон, Ольга; Яким Ярослав, Юстина, Володимир, Галина; Крук Микола, Євфрозина, Віктор; Кушнір Андрій, Анна, Стефанія; Луцяк Василь, Анна, Данута; Лютяк Богдан, Ева, Любомир, Роман; Мачіча Анна; Маланяк Ярослав; Мандро Петро; Мартинюк Микола, Катерина, Ерика, Володислав; Масляяк Петро, Ґертруда, Христина; Мазур Михайло, Марія, Олег; Миколаєвич Іван; Наганда Григорій, Марія, Наталія; Павлич Іван, Ванда, Ірина, Василь; Петрика Катерина, Ірина; Попіна Степан, Галина, Анна; Поровчук Микола, Катерина; Пруський Тома, Розалія, Ричард, Богдан; Самокішин Василь, Стефанія, Богдан; Савчук Василь, Анна, Ірина; Шульдра-Соснович Тарас, Галина, Ліда; Сипайла Юозас, Петронеля, Соломея; Сирман Михайло, Марія; Скакун Іван; Слободян Филип, Катерина, Василь; Стефанівський Юрій, Люба; Сич Осип, Марія, Ірина; Тінишин Павло, Параскевія, Анна, Микола, Василь; Тимчишин Юрій, Оксана, Олексій; Андрах Володимир, Софія, Євген, Ірина; Андрусишин Степан, Ольга, Олександра; Арлявскас Юозас, Елеонора, Юозас, Йонас; Барчицин Микола, Марія; Боба Осип, Ольга, Роксоляна; Бурдин Марія, Михайло; Хомик Катерина, Іван; Чабанюк Сергій, Лідія, Сузанна; Черень Григорій, Анна, Андрій; Дезурко Василь, Ольга, Степан; Дяків Степан, Розалія; Ґерус Ярослав, Катерина; Герцик Степан, Катерина, Анна; Гуменний Дмитро, Розалія, Степанія; Лукасевич Валентин, Павлина; Магновський Вінцент; Мірецький Володислав, Володислава, Галина.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую своїх сестер **АНАСТАЗІЮ і КАТЕРИНУ** з дому **ГАБУДА** дочки Михайла і Розалії, з села Мочар, пов. Поліско, обл. Станиславів. Хто про них знає, або вони самі, прошу зголоситись на нижче подану адресу.

Anyone knowing the whereabouts of ANASTASIA and CATHERINE HABUDA, daughters of Michael and Rose, who resided in Mochar, county Polisko, please communicate with

MARY HABUDA WASKO
c/o Mrs. John Lemas
218 Cove Rd., Stamford, Conn.

ТАРЗАН, ч. 2150. Небезпечна хвилина.

Саме тоді, як Тарзан і Тікар дальше вели примітивну, хоч і приязну боротьбу...

...Джені здавалося, що це бій на життя й смерть. Тому вона підняла грубий костур.

Вона була рішена помогти своєму мужеві, або разом з ним згинути.

„Відступися" — кликнув малпочоловік, при чім він залишив звичайну осторожність і відвернув голову.